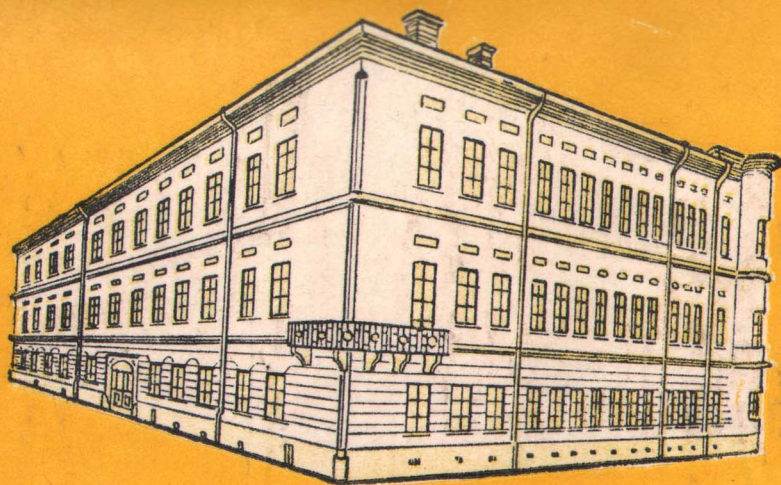

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

XVII

1980

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE
SOCIALISTA AL JUDEȚULUI CLUJ

COMITETUL NAȚIONAL
ICOM

MUZEUL DE ISTORIE AL TRANSILVANIEI
CLUJ-NAPOCA

ACTA
MVSEI NAPOCENSIS
XVII

1980

COLEGIUL DE REDACȚIE:

P. BUNTA (secretar de redacție); H. DAICOVICIU (redactor responsabil);
N. CORDOȘ; ȘT. FERENCZI; I. GLODARIU; I. KOVÁCS; GR. MARIAN;
I. MITROFAN; FR. PAP; ȘT. PASCU; C. POP; G. A. PROTOPOPESCU;
L. VAJDA; N. VLASSA

Fondator: CONSTANTIN DAICOVICIU

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“

Anuarul Muzeului de istorie
al Transilvaniei.

Orice corespondență se va adresa:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
3400 Cluj-Napoca,
str. Emil Isac nr. 2
Tel.: 2.26.77

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“

Annuaire du Musée d'Histoire
de la Transylvanie.

Toute correspondance
sera envoyée à l'adresse:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
3400 Cluj-Napoca (România),
str. Emil Isac nr. 2

CUPRINS

SOMMAIRE — СОДЕРЖАНИЕ — INHALT — CONTENTS

STUDII

GH. LAZAROVICI, Cîteva probleme privind sfîrşitul neoliticului timpuriu din nord-vestul României	13
<i>Einige Fragen zum Ende des Frühneolithikums aus Nord-West-Rumänien</i>	29
VALENTIN VASILIEV — C. GAIU, Aşezarea fortificată din prima vîrstă a fierului de la Ciceu — Corabia, jud. Bistriţa-Năsăud	31
<i>Die befestigte Hallstattiedlung von Ciceu — Corabia (Kreis Bistriţa-Năsăud)</i>	63
HADRIAN DAICOVICIU, Le sanctuaire A de Sarmizegetusa regia	65
IOAN PISO, Epigraphica (XII)	81
IOAN MITROFAN, Un altar dedicat Nemeselor	91
<i>Un autel dédié aux Nemesis</i>	96
CONSTANTIN POP, Statuete romane de bronz din Transilvania	99
<i>Statuettes romaines de bronze, de Transylvanie</i>	113
DAN ISAC — ALEXANDRU DIACONESCU, Aspecte ale artei provinciale romane la Gilău	115
<i>Aspekte römischer Provinzialkunst in Gilău</i>	138
MIRCEA RUSU, Bodenständige und Wandervölker im Gebiet Rumäniens (3. — 9. Jahrhundert)	139
P. IAMBOR, Contribuţii documentare privind unele aşezări româneşti din vestul ţării la începutul feudalismului	159
<i>Urkundliche Beiträge zur frühmittelalterlichen Geschichte einiger im Westen des Landes gelegenen rumänischen Siedlungen</i>	174
ADRIAN ANDREI RUSU, Donjoane din Transilvania	177
<i>Donjons de Transylvanie</i>	194
S. GOLDENBERG, Aprovizionarea şi politica de preţuri a unor oraşe din Transilvania în secolele XVI—XVII	199
<i>Verpflegung und Preispolitik einiger siebenbürgischer Städte im 16.—17. Jahrhundert</i>	207
FRANCISC PAP, Orientarea central-europeană a comerţului clujean în prima jumătate a sec. XVII	209
<i>L'orientation centro-européenne du commerce de la ville de Cluj dans la première moitié du XVIIe siècle</i>	218

MAGDALENA BUNTA, Contribuții la studiul produselor artistice ale glăjeriei de la Porumbacu de Sus (sec. XVII—XVIII) 219 <i>[Beiträge zum Studium der künstlichen Erzeugnisse der Glashütte von Porumbacu de Sus (17.—18. Jhd.)]</i>	219
LIVIU BOTEZAN, Aspecte ale vinzării forței de muncă de către iobagii transilvăneni la începutul veacului al XIX-lea oglindite de conscripția czirákyană (II) 241 <i>Wie die Cziráky'sche Konskription den Verkauf der Arbeitskraft der Leibeigenen Transsilvaniens zu Beginn des 19. Jhs. widerspiegelt (II)</i>	241 258
DUMITRU V. FIROIU, Dreptul la organizare în Transilvania (1849—1918) 259 <i>Le droit de l'organisation en Transylvanie (1849—1918)</i>	259 276
I. VAJDA, Industria minieră și metalurgică din Transilvania în perioada de avânt capitalist 1867—1873 277 <i>L'industrie minière et métallurgique de la Transylvanie dans la période de l'essor capitaliste (1867—1873)</i>	277 296
IOAN LEICU, Aspecte ale democratismului burghez și ale atitudinii proletariatului față de el reflectate în opera lui C. Dobrogeanu-Gherea 299 <i>The bourgeois democracy and the attitude of the working class to the words reflected in C. Dobrogeanu-Gherea's work</i>	299 312
EUGENIA GLODARIU, Participarea tineretului universitar român din Austro-Ungaria la mișcarea memorandistă 313 <i>La participation de la jeunesse universitaire roumaine de l'Autriche-Hongrie au mouvement du Mémorandum</i>	313 322
VASILE ILOVAN — TEODOR TANCO, Atitudinea social-democrației și a populației săsești din județul Bistrița-Năsăud față de actul unirii Transilvaniei cu România 323 <i>Die Haltung der Sozial-Demokraten der sächsischen Bevölkerung aus dem Bezirk Bistrița-Năsăud gegenüber dem Vereinigungsakt Siebenbürgens mit Rumänien</i>	323 336
VASILE T. CIUBĂNCAN, Contribuții transilvănene la dezideratul național de apărare a graniței de vest a țării în perioada interbelică 339 <i>Siebenbürgische Beiträge zum nationalen Desiderat der Verteidigung der Westgrenze des Landes in der Zwischenkriegszeit</i>	339 356
DUMITRU TUȚU, Politica militară externă a României în perioada septembrie 1939 — iunie 1941 (I) 359 <i>[La politique militaire de la Roumanie dans la période septembre 1939—juin 1941]</i>	359
IOAN CHIȘU, Falimentul programelor politice liberale după 23 August 1944 379 <i>Der Bankrott der liberalen politischen Programme nach dem 23. August 1944</i>	379

NOTE ȘI DISCUȚII

ZOIA KALMAR, Descoperiri eneolitice la Gilău	393
<i>Découvertes énéolithiques à Gilău</i>	416
CAROL KACSÓ, Depozitul de bronzuri de la Băbeni	417
<i>Der Bronzefund von Băbeni</i>	423
HORIA CIUGUDEAN, Mormîntul dacic de la Blandiana (jud. Alba)	425
<i>The Dacian Grave from Blandiana (District of Alba)</i>	432
I. GŁODARIU, Considerații privind organizarea statului dac	433
<i>Considérations concernant l'organisation de l'état dace</i>	438
DORIN URȘUȚ — PAUL, PETRICĂ — I. WINKLER, Citeva considerații geo-topografice privind traseul drumului roman Po-taissa — Napoca, în sectorul Cluj-Napoca — Aiton	441
<i>Geo-topographic observations concerning the Roman road between Potaiissa and Napoca. The Cluj-Napoca — Aiton section</i>	446
DORIN ALICU, Tehnici de construcție la Ulpia Traiana Sarmizegetusa	447
<i>Bautechniken in Ulpia Traiana Sarmizegetusa</i>	461
CONSTANTIN C. PETOLESCU, Un basorelief al zeiței Diana	463
<i>Un bas-relief de la déesse Diana</i>	465
DAN ISAC, Importuri de terra sigillata la Napoca	467
<i>Terra sigillata-Einführen in Napoca</i>	475
N. VLASSA, Interpretarea unei geme magice greco-egiptene	483
<i>L'interprétation d'une intaille magique gréco-égyptienne</i>	493
EUGEN STOICOVICI, Cercetarea unor brățări de sticlă	495
<i>Sur quelques bracelets de verre</i>	497
BEATRICE DAICOVICIU, Caracterul proprietății în epoca merovin-giană	501
<i>Der Charakter des Eigentums in der Merowingerzeit</i>	505
ȘT. MATEI — P. IAMBOR, Observații privind așezările fortificate din Transilvania în perioada feudalismului timpuriu	507
<i>Betrachtungen zu den befestigten Siedlungen in Siebenbürgen im Frühmittel-alter</i>	516
MARIUS PORUMB, Vechea biserică din Galda de Jos (jud. Alba), un monument al arhitecturii medievale românești din Transilvania	517
<i>The Old Church from Galda de Jos (Alba District), a Monument of the Romanian Medieval Architecture from Transylvania</i>	529
IOAN HAȚEGAN, O controversă istorică legată de incursiunea oto-mană din Banat în anul 1415	531
<i>Une controverse historique sur l'expédition ottomane dans le Banat pendant l'année 1415</i>	536

DAN RÎPĂ-BUICLIU, Gramatica latină a lui Gregorius Molnar. Contribuție la bibliografia românească veche	537
<i>Le grammaire latin de Gregorius Molnar. Contribution à la bibliographie ancienne roumaine</i>	544
VIORICA POP, Influențe stilistice în mobilierul transilvănean din secolul al XVI-lea	545
<i>Influences stylistiques dans l'ameublement de Transylvanie du XVIème siècle</i>	552
FRANCISC PAP — ȘTEFAN MATEI, Un tezaur monetar din sec. XVIII—XIX, găsit la Cluj-Napoca	553
<i>Un trésor monétaire de XVIIIe - XIXe s., découvert à Cluj-Napoca</i>	566
ION DORDEA, Un manuscris din veacul al XVIII-lea despre producția și comercializarea sării din Transilvania și Maramureș	567
<i>Eine Handschrift aus dem XVIII. Jh. über den Salzabbau und -Verschleiss aus Siebenbürgen und des Maramureș</i>	573
LIVIU GROZA, Participarea grănicerilor bănățeni la războaiele împotriva lui Napoleon	577
<i>La participation des soldats de frontière aux guerres napoléoniennes</i>	587
PAUL PĂLTĂNEA, „Hora Ardealului” și „Hora Unirii” în Banat și Transilvania	589
<i>The „Hora of Transylvania” and the „Hora of the Union” in Banat and Transylvania</i>	596
GEORGE PROTOPOPESCU, Aspecte majore ale artei militare românești în timpul războiului pentru independență (1877—1878)	597
<i>Les aspects majeurs de l'art militaire roumain pendant la guerre pour l'indépendance (1877—1878)</i>	605
ELENA BORUGĂ, Activitatea despărțământului Bocșa al Astei (1898—1918).	607
<i>Aktivität der Bocșauer Zweigstelle der „Astra” Gesellschaft (1898—1918)</i>	613
PETRU BUNTA, Opinia publică despre marele proces muncitoresc din 1928 de la Cluj. (Aspecte din presa vremii.) (II)	615
[<i>Die öffentliche Meinung über den Klausenburger Arbeiterprozess von 1928 (Pressestimmen)</i>]	
IOAN CIUPEA, Manifeste comuniste adresate tineretului, editate la Cluj în anii 1931—1933	639
<i>Manifestes communistes adressés à la jeunesse, édités à Cluj aux années 1931—1933</i>	645
MUZEOLOGIE. RESTAURARE — CONSERVARE.	
OCROTIREA PATRIMONIULUI MUZEAL	
ANDREI JANITSEK, Restaurarea unui castron și a unei falere de argint	649
<i>The restauration of a silver bowl and a silver phalera</i>	651

IOANA HICA-CÎMPEANU, Din colecțiile Muzeului de istorie al Transilvaniei. Donația Torma Károly	653
<i>Parures et bijoux découverts dans la région d'Ilișua — Cristeștii Cicului (village d'Uriu, dép. Bistrița-Năsăud)</i>	665
RADU ARDEVAN — LIVIA SOMEȘFĂLEAN, Asupra unui mozaic din Apulum	667
<i>On a mosaic of Apulum</i>	678
IOANA BOGDAN CĂTĂNICIU, Metodica cercetării ceramicii romane	679
<i>Sur la méthode d'étudier la céramique romaine</i>	685
IUDITA WINKLER, Aplicarea matricii de incidență în studii de arheologie și numismatică	687
<i>Die Anwendung von Matrizen in der Archäologie und Numismatik</i>	692
TUDOR SOROCEANU — ALINA SOROCEANU, Cîteva observații prilejuite de alcătuirea „Repertoriului de periodice conținînd articole de istorie veche, arheologie și muzeologie”	693
GHEORGHE DRAGOȘ BRAICA, Călata — pagini de istorie	697
<i>Călata — pages d'histoire</i>	707
GHEORGHE MÂNDRESCU, Elemente de Renaștere în arhitectura moldovenească din secolul XVI	709
<i>Éléments de Renaissance dans l'architecture moldave du XVIe siècle</i>	723
ANA MARIA CIPĂIANU, Broderii de tip oriental în colecția de textile a Muzeului de istorie al Transilvaniei	735
<i>Broderies de type oriental dans la collection de textiles du Musée historique de la Transylvanie</i>	751
AURELIA IGNA — ION IONIȚĂ, Cercetări privind utilizarea unor fungicide pentru tratarea obiectelor de muzeu realizate din piele și blană	753
<i>Research concerning some fungicides for museum objects made of leather and fur treatment</i>	758
IACOB MÂRZA — CORNEL TATAI BALȚĂ, Răspîndirea tipăriturilor românești vechi în Transilvania (mijl. sec. al XVII-lea — primele decenii ale sec. al XIX-lea) în lumina unui material arhivistic	759
<i>Die Verbreitung der alten rumänischen Drucke in Siebenbürgen (die Mitte des 17. Jh. — die ersten Jahrzehnte des 19. Jh.) im Lichte eines Archivmaterials</i>	768
GRAȚIANA ALICU, Cîrculația cărții vechi românești în județul Cluj (III)	769
MĂRIA MAGDALENA JUDE, Sigilii poștale în Muzeul de istorie al Transilvaniei	785
<i>Sceaux postales dans le Musée d'histoire de la Transylvanie</i>	786

ALEXANDRU ARDOS, Cîteva piese inedite din colecția didactică Brassai Sámuel	787
<i>Quelques pièces inédites de la collection Brassai</i>	790
MIHAELA STRÎMBU, Arhitectură civilă secesionistă în Cluj-Napoca	791
<i>Civil secessionist architecture in Cluj-Napoca</i>	795
NICOLAE CORDOȘ — STELIAN MÎNDRUȚ, Bibliographische Beiträge zum Thema Geschichte der rumänisch-serbisch-slowakischen Beziehungen von 1821 bis 1918 im Spiegel der rumänischen Geschichtsschreibung nach 1918	811
ADRIANA MAXA, Colecția de artă plastică românească de la muzeul „Octavian Goga” din Ciucea	829
<i>La collection d'art plastique roumain du musée „Octavian Goga” de Ciucea</i>	843

RECENZII

ANDREI ZRÍNYI, <i>ALT-THÜRINGEN</i>	849
TUDOR SOROCEANU, Sieglinde Mirié, <i>Das Thronraumareal des Palastes von Knossos</i>	853
TUDOR SOROCEANU, Frauke Stein, <i>Bronzezeitliche Hortfunde in Süddeutschland</i>	854
TUDOR SOROCEANU, Frauke Stein, <i>Katalog der vorgeschichtlichen Hortfunde in Süddeutschland</i>	856
TUDOR SOROCEANU, J. M. Coles, A. F. Harding, <i>The Bronze Age in Europe</i>	857
TUDOR SOROCEANU, Ján Pástor, <i>Čaňa a Valalíky — pohrebiska zo staršej doby bronzovej</i>	859
TUDOR SOROCEANU, Anton Točík, <i>VÝČAPY — OPATOVCE</i>	864
TUDOR SOROCEANU, Jovan Todorović, <i>Praistorijska Karaburma II — nekropola bronzanog doba</i>	866
TUDOR SOROCEANU, Marek Gedl, <i>Bronze II—III (Mont.). Civilisation lusacienne</i>	867
TUDOR SOROCEANU, Marek Gedl, <i>Stufengliederung und Chronologie des Gräberfeldes der Lausitzer Kultur in Kietrz</i>	868
I. GLODARIU, O nouă carte închinată civilizației dacice	873
MIHAI BĂRBULESCU, Ioan Glodariu — Eugen Iaroslavschi, <i>Civilizația fierului la daci (sec. II î.e.n. — I e.n.)</i>	877
NICOLAE GUDEA — DORIN ALICU, N. Branga, <i>Aspecte și permanențe traco-romane</i>	879
ION BERCIU, Două monografii referitoare la antichitățile descoperite la Ulpia Traiana Sarmizegetusa	887
DORIN ALICU, D. M. Bailey, <i>A Catalogue of the Lamps in the British Museum (II)</i>	889

ALINA SOROCEANU, Laura Caretta, Ernesto de Carolis, Gianfranco Gazzetti, Giuseppina Ghini, Mauro Incitti, <i>Introduzione allo studio della ceramica Romana</i>	891
ALINA SOROCEANU, Marie-Hélène et Jacques Santrot, <i>Céramiques communes Gallo-Romaines d'Aquitaine</i>	894
ALINA SOROCEANU, Miguel Beltrán Lloris, <i>Ceramica romana: tipología y clasificación</i>	901
GEORGE PROTOPODESCU, Victor Atanasiu, Anastasie Iordache, Mircea Iosa, Ion M. Oprea, Paul Oprescu, <i>România în pri- mul război mondial</i>	905
NICOLAE LASCU, Prof. Teodor Naum și clasicismul antic (<i>Evocare</i>) <i>Il prof. Teodor Naum e il classicismo antico</i>	913 918
K. HORED'T, Koloman Keresztes (<i>Necrolog</i>)	919
PRESCURTĂRI BIBLIOGRAFICE — ABRÉVIATIONS BIBLIO- GRAPHIQUES	921